

AARHUS TEATER

AARHUS TEATER
DIREKTION: POUL PETERSEN

TEKSTBIDRAG:

Svend Erichsen:
FRA TRADITION TIL AVANTGARDE

Jean Martin:
OM MIN VEN

YNGVE NORDWALL

REPERTOIREPLANER — ORIENTERING

KONFRONTATION

John Hahn-Petersen som »Faderen« i Boris Vians »Trappen«

Fra tradition til avantgarde

Fransk teater idag

I årene 1945–48 udgav Georges Pillement i Paris en antologi over moderne franske dramatikere, delt i tre bind, hvoraf det første hed »Avantgarde-teatret«. En yngre teaterinteresset vil nok i dag blive noget forbavset over de navne, som figurerer i dette bind, der dog kun er 16 år gammelt. Der er bl. a. navne som Paul Claudel, Jules Romains, Marcel Achard, Jean Giraudoux – og som den yngste og mest omtalte af avantgarde-dramatikerne: Jean Anouilh. Alle disse navne er jo i dag internationale berømtheder og ville i en ny antologi blive placeret enten mellem moderne klassikere eller mellem boulevard-dramatikerne. Anouilh er Frankrigs mest spillede sceneskribent, Marcel Achard har med skuespillet »Patate«, der nu går på sjette år på Théâtre Saint Georges, sat en succes-rekord i det parisiske boulevard-teaters historie. Alligevel var det rigtigt i 1945 at placere netop disse forfattere mellem avantgarden. Ligesom Ionesco i dag havde de alle haft deres succes'er. Men det afgørende var deres brud med en bestemt tradition: den hærgende naturalisme. Det må huskes, når vi skal bedømme dem.

Omkring 1950 opstod der en ny avantgarde med Ionesco som den bedst begavede repræsentant. Den bragte noget nyt ind i teatret i form og indhold. Men den betød ikke noget revolutionerende brud med forgængerne. Man må

tværtimod sige, at Giraudoux og Anouilh – med deres anti-naturalistiske eksperimenter – banede vejen for Ionesco, Adamov og Genêt. Det ville ikke have været muligt at springe lige fra realisten Henri Bernstein til 50-ernes avantgarde.

Et vigtigt symptom på denne teaterhistoriske sammenhæng er det forøvrigt, at flere af de dramatikere, der i dag står som revolutionens fører inden for teatret, nærer dyb respekt både for Sartre og Anouilh. Til gengæld har den sidste på en meget effektiv måde været fødselshjælper for den nye avantgarde. I 1956 gik Ionescos »Stolene« for næsten tomme huse på Studio des Champs-Élysées. En morgen stod der i »Le Figaro littéraire« en lille begejstret artikel af Anouilh om forestillingen. Samme aften var teatret fuldt, og det blev det ved med at være i adskillige måneder. Men ikke nok med det. Nu begyndte publikum at strømme til en anden Ionesco-forestilling: »Den skaldede sangerinde« og »Enetime« på det lille fattige Théâtre de la Huchette i den lille fattige rue de la Huchette, der aldrig før havde set så mange luksusvogne. Og denne forestilling kørte videre i årevis. Da ensemblet i sidste sæson var på gæstespil i København, havde den gået i mere end fem år.

Så længe jeg har kendt fransk teater – og det er nu 35 år siden, jeg var til min første forestilling i Paris – har den franske scenekunst suget næring af tre grupper forfattere, der i almindelighed har levet i fredelig sameksistens: de modne, litterære berømtheder, forfatterne af den underholdende boulevardkategori og avantgardeteatret. De tre grupper eksisterer stadigvæk. Sartre havde forrige sæson sin store

succes på det tankerige og pragtfuldt konstruerede skuespil »De indespærrede i Altona«. Anouilh har en succes hver sæson. Den sidste hedder »La grotte«. Marcel Aymé skrev i 1961 hele to skuespil, »Louisiane« og »Les Maxibules«. Til disse slutter sig i al fald to nye dramatikere, der begge spilles i udlandet: Françoise Sagan, der har haft en succes og en fiasko, og Félicien Marceau, der har haft to større succes'er (»Ægget« og »Værsgo' og spis«).

Mellem boulevarddramatikerne er André Roussin stadig det førende navn. Han fortsætter i denne sæson sine sejre med komedien »La coquine«, men juleaften – der er Paris' største teateraften – var det Claude Magnier's »Oscar«, der gav flest penge i kassen (2.800.000 gamle francs på Porte-Saint-Martin).

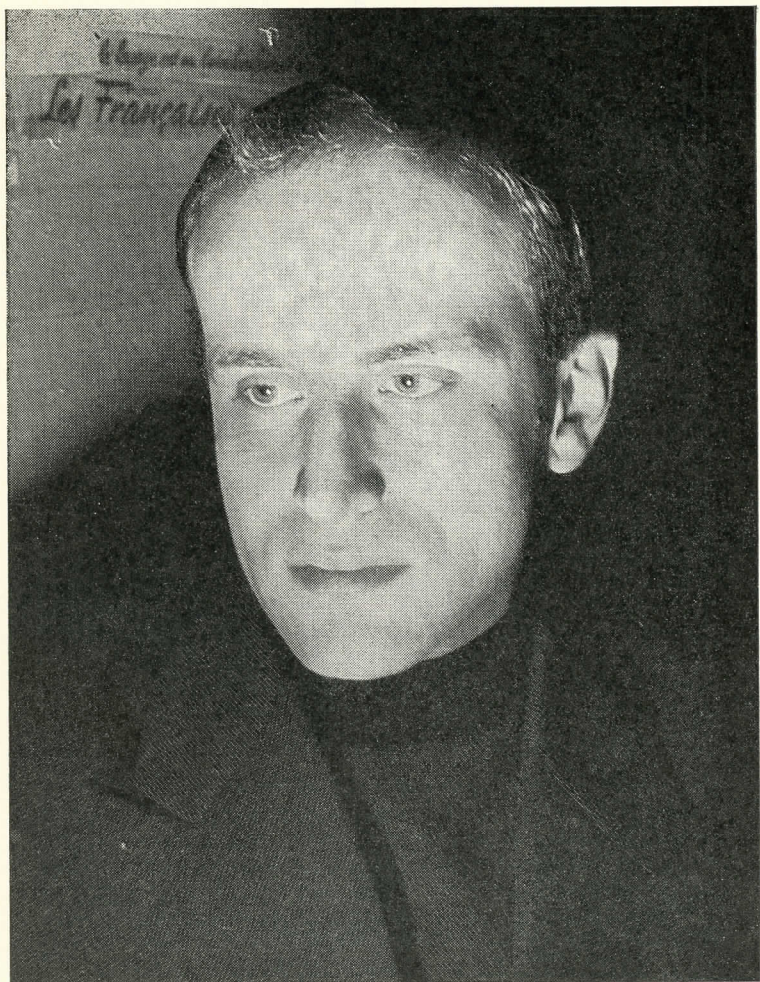
Vil man være nøjagtig, er det dog rigtigt at sige, at de revolutionære, dramatiske digtere indtager en mere dominerende plads i dag, end de har gjort det siden 20'erne. Navnene er i det store og hele kendte. Set med mine øjne er Ionesco og Jean Genêt de to, hos hvem originaliteten og det dramatiske geni springer mest i øjnene. Den førstes fornyelse består bl. a. i den konsekvens, hvormed han i sin kunst har efterlevet en af sine programsætninger: det gælder ikke om at skjule de teatraliske kneb, men om at gøre dem endnu mere iøjnefaldende end før, at gå til dybet af grotesken og karikaturen ... Med disse midler har Ionesco skabt et dramatisk univers, der genspejler en aktuel menneskelig situation, som synes at ende i stumhed – på samme måde som taleren i »Stolene«. Ingen veje fører ud af absurditeten.

Jean Genêt's talent er mere fortænkt og mere specielt. Men han bliver genial, når han – som i »Balkonen« – bruger sin indlevelse i de erotiske specialiteter til at give et billede af det civiliserede samfund, som det tager sig ud i dag. Vi

bærer alle masker og forklædninger og har pligt til at give dem ud for at være sandheden om os selv. Men denne sandhed åbenbares først i bordellets lokaler, hvor ingen løgn er mulig. De klæder, vi bærer dér, bliver identiske med det liv, der er vor dybeste realitet.

Der er kommet andre avantgarde-dramatikere efter Ionesco og Genêt: Schéhadé er en lyriker på scenen, Arrabal er revolutionær idédramatiker, François Billetdoux en eksperimenterende psykolog. Imellem disse dramatikere må man placere Boris Vian, der døde i 1959. Hans sidste skuespil blev »Trappen« (»Les bâtisseurs d'empire, ou le Schmürz«). Nogle franske teaterkritikere karakteriserede ham som en digter, der viste en total ligegyldighed overfor alle regler, men var på bestandig jagt efter fornyelse, andre som en mekanisk efterligner af Ionesco. Aarhus Teaters publikum kan nu selv dømme.

Svend Erichsen.

BORIS VIAN

Om min ven

Fortælle jer nøjagtigt, hvornår jeg lærte Boris Vian at kende? Det kan jeg ikke! Heller ikke hvor!

Det eneste, jeg ved, er, at vi var temmelig mange, som var blevet lovet et under: at blive tyve år, — »en drøm, skal I få at se«! Nu havde vi set den. Men den var ikke helt, som vi havde ventet den. Og da krigen var forbi, forsøgte vi at tage alt det tilbage, som vi havde mistet, — alle vi, som havde fået nok af morskaben. Vi forsøgte at blive klare over, hvem vi var, vi prøvede at tænke kun på det, som var vort liv. På den måde lærte vi hinanden at kende, Daniel Gelin, Juliette Greco, Jacques Prevert, Boris Vian, jeg selv — hele sjakket — jeg kan ikke rigtig sige hvor eller hvornår.

I hvert fald i Saint Germain des Pres i en kælder, hvor Boris spillede trompet. I »Tabou«, eller måske var det i »Le Lorientais« vi lyttede til ham. Vi vidste, han havde opgivet sin karriere som ingeniør for at arbejde på denne måde, som han fandt friere. I denne republik, hvis grænser bestod af tre cafeer og en kirke, blev han hurtigt berømt som trompetist, journalist og viseforfatter. Men de, der havde læst hans tre første romaner, kunne tælles på den ene hånds fingre, trods det at »L'écume des jours« er en af vor tids smukkeste kærlighedsromaner. Pludselig — 1946 — udkom en oversat roman, 'J'irai cracher sur vos tombes« (Jeg skal spytte på jeres grave), hvis forfatter var en amerikansk neger. Emnet var: Raceforfølgelse, sexualitet, vold og mord. Den blev en opsigtsvækkende skandale. En, som spurgte, hvorfor den ikke var blevet udgivet i U. S. A., fik følgende svar af oversætteren Boris Vian: »Den ville være blevet forbudt«!

Bedrageriet afsløredes hurtigt. Forfatteren Vernon Sullivan og oversætteren Boris Vian var en og samme person. Bogen var resultatet af et væddemål. Et forlag havde beklaget sig over ikke at kunne finde en bog, som var i stil med tidens smag. Tre uger senere kom Boris Vian med det eftertragtede værk. Pariserne følte sig narrede og oprørte. Rasende reaktion, rettergang og forbud fulgte.

Hvad mere? Den 16. maj 1950 publicerede Boris Vian i »Combat« sin berømte artikel »Je suis un obsédé sexuel« (Jeg er en sexuelt anfægtet), et mesterværk af humor og kold ironi.

Boris giftede sig med en ung svensk danserinde. De boede i Impasse Véron i et hummer, som hørte til Moulin Rouges lokalteter. Boris fremstillede selv sine møbler. Når der kom nogen på besøg, ryddede man høvlebænken og dækkede op på den med blomster og drikkevarer. Gæsterne sad på gulvet. Prevert, som boede i samme hus, kiggede ofte ind.

Der var stadig fremgang. Boris oversatte flere amerikanske bøger og skabte, hjulpet af sin kone, en udmærket teaterversion af Strindbergs »Frøken Julie«.

Alt dette hindrede ham ikke i at søge patent på en opfindelse, som gjorde det muligt at spare 20 p.c. af gumminassen ved fremstilling af lastbildæk.

Hans første skuespil »Equarissage pour tous« (Hudfletning af alle), opført 1950, var morderisk. Krigen, de allieredes landgang, okkupationen og luftangrebene er hovedtemaet, men også hans frihedstrang og kærlighed til alt levende klinger igennem stykket.

Fremgangen fortsatte, men kort før sommerferien 1956 fik han en advarsel. En hjertesygdom truede ham, og han var klar over det. Man rådede ham fra at spille trompet. »Hver tone forkorter mit liv med en dag. Jeg bliver ikke fyrrer«, sagde han.

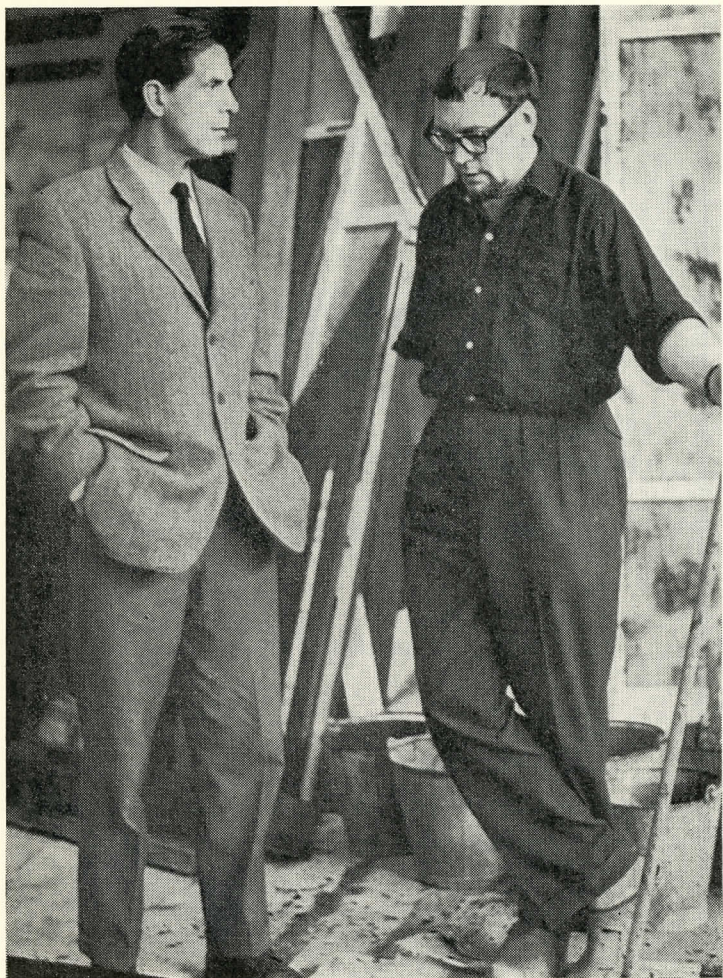
I stedet for begyndte han selv at synge sine viser, bl. a. »Desertøren«, hvis udfordrende pacifisme blev en kilde til nye fortrædeligheder. Han var med i nogle film, »Les Liaisons dangereuses« (Farlige Forbindelser, Vadim-Strøbyerg) og »Le bel Âge«.

»J'irai cracher sur vos tombes« blev filmet mod hans vilje. Under en privat forevisning af filmen i Cinéma Marbeuf sank han død om en varm junimorgen i 1959. – Hans liv havde altid været bestemt af hans hjerte.

Ved hans død fik vennerne at vide, at han var født d. 10. marts 1920 i Ville d'Avray (Seine et Oise).

Han efterlod sig to skuespil: »Les goûters des généraux«, hvis blotte titel lader en ane, hvorfor det ikke kan opføres i dagens Frankrig, samt »Les bâtisseurs d'Empire« (Trappen), som De skal se i aften. Om dette stykke skal kun siges, at bagved legen dølger sig en bitter satire over vort livs ynkelighed, over vore svagheder, vor fejghed overfor den »Schmürz«, som vi frygter, og som drager os. *Som er den del af os selv, som vi ikke vil kendes ved*, – den »SCHMÜRZ«, om hvilken Boris Vian sagde: Jeg giver jer nøglen, ligegyldigt om den har nogen værdi eller ej. »Måske er hans fornavn Adolphe« – – –.

Jean Martin.

*Instruktøren Tngve Nordwall og
dekorationsmaleren Stig Nelson*

7. forestilling i sæsonen 1961-62

TRAPPEN

(Les Bâisseurs d'empire ou le Schmürz)

Skuespil i tre akter af

BORIS VIAN

Oversættelse: JENS KRUUSE

Dekoration: STIG NELSON

Isenesættelse: YNGVE NORDWALL

Faderen JOHN HAHN-PETERSEN

Moderen JANE JEPPESEN

Zenobie TONNY SPANGSBO

Cruche RUTH BREJNHOLM

Naboen HARALD HEJST

Schmürzen PETER EZSTERHAS

LÆNGSTE OPHOLD EFTER 2. AKT

Scenemester: AAGE RISHØJ, belysningsmester: CARL E. ANDREASEN, lydteknik: GUSTAF BENTSEN, frisør: CAROLINE NIELSEN, kostumer: MALMØ STADSTEATER og AARHUS TEATERS SKRÆDERSAL. Dekorationerne: MALMØ STADSTEATER.

Yngve Nordwall

»Hvad meningen er – spør du?«

Han bøjer sig lidt frem, og øjnene borer sig gennemtrængende ind i mine:

Der var engang en tilskuer, der spurgte Ionesco om det samme:

»Hvad er meningen med Deres stykke, hr. forfatter?«

»Tja,« svarede Ionesco og slog ud med hånden, »hvis jeg kendte den, så ville jeg skrive det!«

Han har ret. Sådan er det, men en ting ved jeg om disse skuespil, de er »kusliga« og »komiska« – og kolossalt fascinerende. Jeg, som dog har arbejdet længe med Vians stykke, bliver prøve for prøve fanget ind af atmosfæren, skræmt af dets afsløringer, grebet af dets humor.

»Hvad meningen er? Ingenting og alting. Man finder, hvad man søger, men – man må søge!«

Så nikker han og går. Hovedet er tænksomt bøjet, ligesom lidt distræt, seende indad, som om han har fået øje på noget dér – bagom det hele.

Godt, at dette samarbejde med Malmø-scenen udvirkede, at vi fik Yngve Nordwall herover. Det har været af stor betydning for det ensemble, som har arbejdet under ham. Det har været af overordentlig betydning for den forestilling, som De overværer i aften. I Malmø har Yngve Nordwalls iscenesættelser af avantgarde-forestillinger på Stadsteatrets eksperimentalscene gjort »Intiman« til en af de mest spændende skuepladser i Norden – et følsomt instrument, en vågen kontakt ud mod det nyeste og yngste i verdensteatret.

FAMILIEN PÅ FLUGT

Tonny Spangsbo, Jane Jeppesen, Ruth Brejnholt og
John Hahn-Petersen i Boris Vians »Trappen«

VISSE FREMTIDSFORHÅBNINGER

Jane Jeppesen, John Hahn-Petersen, Harald Hejst
og Tonny Spangsbo i Boris Vians »Trappen«

Begivenhedsrige forårsmåneder

Få dage efter »Trappen«s premiere d. 1. februar har Skole-scenen premiere på en hyggelig gammel klassiker: Hostrups »Eventyr paa Fodrejsen«. Det er Ulf Stenbjørn, der har stået for iscenesættelsen, og for første gang træder teatrets to nye skuespillere Erling Dalsborg og Børge Hilbert frem for Århus-publikummet i større roller – henholdsvis »Skriverhans« og »Birkedommer Krans«. Gunnar Stryhn er »assessor Svale«, Bodil Lindorff »Kammerrådinden« og Frits Brun »Vermund«. De fire unge mennesker bliver Karen Lund (Johanne), Inger Glerup (Laura), Christoffer Bro (Herlöv) og Ole Wegener (Eibæk).

Da vi ved, at adskillige blandt vort publikum ville glædes over et gensyn med Hostrups herlige studenterkomedie, overvejer teatret at finde et tidspunkt, hvor man kunne give enkelte offentlige opførelser af forestillingen. Nærmere meddelelse herom vil fremkomme i dagspressen. Forestillingen spilles desuden i Sydslesvig i dagene 25.–26.–27. februar.

En med spænding imødeset begivenhed bliver gæstespillet fra Lübeck d. 18.–19. februar med Bert Brechts »Pauken und Trompeten« i Carl Maria Webers iscenesættelse. Efter det vellykkede gæstespil sidste år med Brecht-forestillingen »Mutter Courage« er der god grund til at nære de største forventninger. Forestillingen har netop haft premiere i Lübeck, hvor den efter den sidste tids uro blev modtaget med ovationer.

Da efterårets store succes Felicien Marceau's »Værsgo' og spis« på grund af gæstespillet på Det kgl. Teater kun blev givet 12 gange her i Århus, har direktionen, efter opfordring fra teatergængere og Folkescene-medlemmer, som ikke nåede at se den, alvorligt overvejet at placere enkelte opførelser af komedien i løbet af foråret. Også herom vil nærmere fremkomme i pressen.

»Den jydsk Opera« fejrer sit 15 års jubilæum med opførelsen af en berømt reprise, Verdis »La Traviata«. Holger Boland og Gerhard Schepelern står for indstuderingen. I hovedpartierne hører man den smukke italienske sopran Maria Manni Jottini og den islandske tenor Gudmundur Gudjonsson. Et glansfuldt punktum eller måske snarere anførselstegn sættes med »La Traviata« over femten års idealistisk musikalsk virke i Århus.

Efter »La Traviata« følger i marts premieren på Saroyans yndefulde »Pariserkomedie« i Ulf Stenbjørns iscenesættelse og mag. Jørgen Vosmars oversættelse – og senere den spændende premiere på teatrets nyerhvervelse: Siegfried Lenz's skuespil om skyld og ansvar »Zeit der Schuldlosen« i Johs. Ewald Rasmussens instruktion – og i Brecht-oversætteren mag. Thomas Rasch's danske version.

ORIENTERING

Det kgl. Teaters repertoire i februar 1962.

SKUESPILLET: »Mascarade« af Ludvig Holberg. – »Skriget« af Kjeld Abell. – »Tre søstre« af Anton Tjekhof. – »Det gode menneske fra Sezuan« af Bert Brecht. – »Gæsten« (The Caretaker) af Harold Pinter. – 2. februar »Hagbart og Signe« af Adam Oehlenschläger i nyindstudering ved John Price.

OPERAEN: »Ungdom og galskab« af du Puy. – »Den kloge pige« af Carl Orff. – »Dido og Æneas« af Henry Purcel. – »La serva Padrona« af Pergolesi. – »Rigoletto« af Giuseppe Verdi. – Desuden genoptages i februar »Boheme« af Giacomo Puccini og »Askepot« af Gioacchino Rossini.

BALLETTEN: »Danses concertantes«, Mac Millan/Igor Stravinskij. – »The Burrow« (Under jorden), Mac Millan/Frank Martin. – »Solitaire«, Mac Millan/Malcolm Arnold. »Fruen fra havet« af Birgit Gulberg.

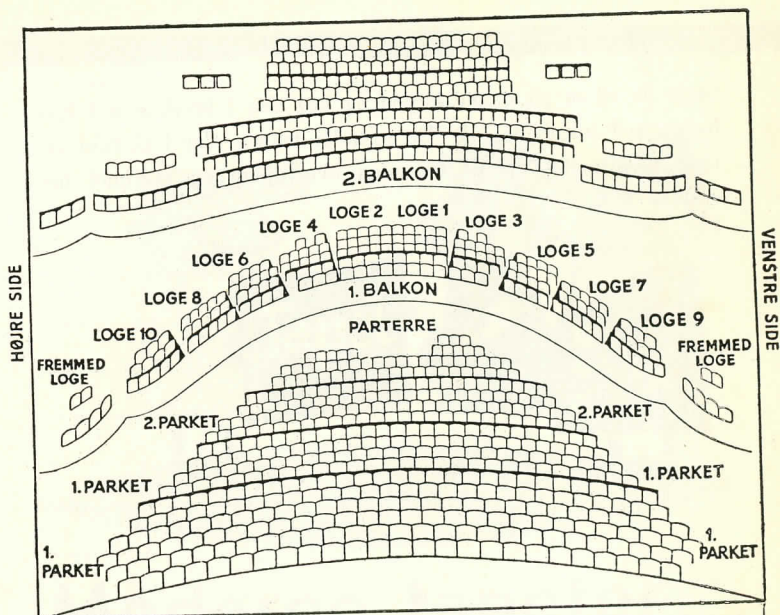
ODENSE TEATER har med Lehar-operetten »Friederike« sikret sig en solid og langvarig succes. Den spinkle historie om præstedatteren Friederike Sesslers kærlighed til den unge digter Goethe har til Lehars yndefulde musik og med de to tiltalende sangere og aktører Tove Villaume og Preben Borggård som det unge par nynnnet sig ind i alle fynbohjerter. Også Hanne Løye og Mogens Brix-Pedersen som det muntre unge par og Finn Lassen og Paula Illemann Feder som præsteforældrene er med deres sikre kunnen med til at hale successen til huse.

Først omkring d. 20. februar tænker man igen på premiere. Det bliver Sartres mesterlige skuespil »Fangerne i Altona« med Erno Müller, Ole Larsen, Lise Wolst, Grethe Holmer og Mogens Brix-Pedersen. Asger Bonfils sætter i scene.

Også AALBORG TEATER har fået en overdådig succes på Brendan Behans »Gidslet«. De gode nordjyder står bogstavelig talt i kø for at få lov at slippe ind til løjerne. Stor succes til gæsterne Einar Sissener og Bodil Udsen som bordelværtsparet Pat og Meg Dillon, og megen hæder til Aalborg Teaters direktion og personale for initiativ og indsats i den helstøbte forestilling, som Erling Schroeder har stået for med Børge Ralow som koreografisk hjælper.

Omkring den 20. februar regner man med premiere på Herman Wouks »Mytteriet på Caine«, en åndeløs spændende retshandling om en minestrygerbesætnings oprør mod en nervesvækket kaptajn under krigen. Gæsten Knud Rex bliver kaptajnen, Karl-Erik Christophersen den unge officer Maryk, som har ansvaret for mytteriet. Henning Palner er forsvareren og Palle Bjerrum anklageren. Arne Weel sætter i scene.

Om AARHUS TEATERS repertoire i den nærmeste fremtid se venligst siderne 29-31.

	Ord. pris		Ord. Pris
1. parket, 1.-6. rk.	15,00	Fremmedloge, 1. rk.	18,00
1. parket, 7.-10. rk.	12,00	Klapsæder, 1. balkon	8,00
2. parket	9,50	2. balkon, 1. rk.	10,00
Parterre	8,00	2. balkon, 2. rk. midtfor ..	7,00
1. balkon, 1. rk.	15,00	2. balkon, 2. rk. siderne ..	6,00
1. balkon, 2. rk. loge 1-4.	15,00	2. balkon, 3.-4. rk.	6,00
1. balkon, øvr. rk. loge 1-4.	12,00	2. balkon, 5.-7. rk.	5,00
1. balkon, øvr. rk. loge 5-10.	10,00	2. balkon, 8.-10. rk.	2,50

Billetter kan købes og forudbestilles uden forhøjelse 6 dage frem fra kl. 11-17 i Scalas forhal. Derudover salg til forestillingsdagen fra kl. 17 i billetkontoret i teatrets forhal. — **Telefon 2 26 22.**

Billet-priserne kan forandres ved gæstespil, tourneur og særforestillinger. — Ved tlf.-bestilling betales et noteringsgebyr af 15 øre pr. billet. — Alle ovennævnte priser er incl. garderobe.